

Hacia la boda - John Berger

Hi ha temes que un escriptor difícilment pot evitar: la sida, la guerra, la televisió. No em refereixo a escriure llibres sobre ells, sinó al fet que planen constantment sobre les nostres vides: costa creure's una novel·la on l'amor exclogui referències al VIH, on la cultura no sigui bàsicament catòdica, on les relacions internacionals no comportin conflictes armats.

Com indica la preposició del títol, *Hacia la boda* és una narració dinàmica. Una noia està a punt de casar-se en un poblet italià, prop de la desembocadura del Po, i els seus pares s'hi dirigeixen. La mare parteix de Bratislava en autobús, el pare surt en moto dels Alps francesos. Mentre viatgen, el narrador repassa les seves vides i sobretot la de Ninon, la filla i núvia seropositiva. No es tracta, però, d'un narrador convencional, sinó d'un cec que ven *tamata* (exvots) davant una església atenenca. Després d'un breu encontre amb el pare de la núvia, que li demana un *tama* que ho curi tot, el cec sent les veus que conformen la història, plena de *flashbacks* i desplaçaments. «La ceguesa és com el cinema, perquè els seus ulls no són al costat del nas, sinó on la història ho requereixi».

Hacia la boda no se centra tant en la crueltat de la sida com en les diferents maneres d'acostar-s'hi que adopten els éssers humans. Malgrat la duresa del tema, del llibre se'n desprèn una *joie de vivre* pròpia de les obres més esperançades de Pasolini o, per dir-ho a l'inrevés, una mesurada indiferència davant la mort característica del pensament oriental. John Berger s'arriscava a caure en el pamflet, però va saber tombar cap a l'altre costat, el de la lírica: totes les situacions són tractades amb una delicadesa extrema, fins amb poeticitat. I no sols les situacions, i en general l'enfocament: els personatges principals són sincers, nobles i practicants de la metàfora lacònica i de la paraula justa.

El rerefons del llibre és el poder de l'amor i la seva relació amb el poder de la mort. La forma -si és que es pot separar del tema- és èpica i oracular. El lector ha de compondre un puzzle amb les peces que li proporciona l'autor, però les peces del puzzle -a diferència del que ocorre en els autors sàdics- encaixen perfectament. Berger ha aconseguit ser actual, compromès, original, literari. Res a dir. Un article crític d'arrel neoformalista s'acabaria aquí. Resulta, però, que segons he llegit a la premsa, la nora de Berger va morir de sida. I resulta que l'autor té un fill que es diu Yves, i el dibuix de la coberta del llibre el firma Yves Berger. I resulta que si quan hem acabat la novel·la continuem girant pàgines, llegim en lletra petita que els drets d'autor es destinen a una associació que lluita contra la sida.

John Berger és un dels pocs escriptors actuals que es declaren marxistes. La meitat dels beneficis del seu primer llibre els va cedir als Black Panthers. Durant la guerra del Golf, va descarregar la seva ira en un munt d'articles, però Berger és un

escriptor precisament perquè no ha deixat que aquesta combativitat contaminés cap novel·la.

Al marge d'ideologies polítiques, a *Hacia la boda* Berger realitza la vocació de tot escriptor: intentar suplir Déu. El llibre acaba amb el banquet de casament de Ninon, amb un rostit «que fa la mateixa olor que els dies de festa d'ençà que hi ha festes». A la novel·la, la malaltia no té temps de castigar el cos de Ninon. La núvia, doncs, no morirà mai, sinó que mentre hi hagi un sol exemplar del llibre, mentre quedi un sol lector que el llegeixi, Ninon ballarà descalça en el banquet de noces, els peus negres i la pell brillant, voltada de música, amics i parents. Potser això és el que Raymond Williams -l'autor del ja clàssic *Marxisme i literatura*- anomena «reproducció activa», tot i que alguns crítics literaris tendeixen a anomenar-ho exorcisme. El cec que ven *tamata* es refereix a la novel·la, potser més apropiadament, com un «exvot de veus».